פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה מנלן וכי תימא דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן חול אמר קרא אתם ג)גם אתם א)א*לרבות את השליח ונכתוב רחמנא בתרומה וניתו הנך ונגמרו מיניה משום דאיכא למפרך ג)שכן *ישנה ב)במחשבה והא ד)דתנן ג)חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש ושחוט עלינו והלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והם אוכלים [א] ושותים עמו מנלן וכי תימא דיליף מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים נפקא ליה מדרבי יהושע בן קרחה ה)דא"ר יהושע בן קרחה מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר 2ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולן שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד ו) אלא *מכאן ז)ששלוחו של אדם כמותו נכתוב רחמנא בקדשים וניתי הנך וניגמרו מיניה משום דאיכא למפרך מה לקדשים שכן רוב מעשיהן ע"י שליח חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא נכתוב רחמנא בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים לא נכתוב רחמנא בגירושין ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן במחשבה אלא לא לכתוב רחמנא בתרומה ותיתי מהנך ז)ה"נ ואלא אתם גם אתם למה לי מיבעי ליה לכדרבי ינאי ח)דא"ר ינאי גם אתם ה)מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית הא למה לי קרא מדרבי חייא בר אבא א"ר יוחנן נפקא ט)דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ו)אין העבד נעשה שליח לקבל גט מיד בעלה של אשה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין איצטריך ס"ד אמינא עבד דלאו בר היתירא הוא כלל אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה י)דתנן ז)העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה אימא שליח נמי עביד קמשמע לן ולר' שמעון דפטר דתנן כ)תרומת עובד כוכבים מדמעת וחייבין עליה חומש ל)ור"ש פוטר מ)אתם *גם אתם למה לי איצטריך סד"א הואיל ואמר מר נ)אתם ח)ולא אריסין אתם ולא שותפין אתם ט)ולא אפוטרופוס אתם ס)ולא התורם את שאינו שלו אימא אתם ולא שלוחכם נמי קמ"ל הניחא לרבי יהושע בן קרחה אלא לרבי יונתן דמפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא מנא לן דתניא ע)רבי יונתן אומר מנין שכל ישראל כולן יוצאים

בפסח

פיחת י'. שתרם אחד מארבעים: **תרומתו תרומה.** דאמר ליה בהכי אמדתיך פ): **מנלן.** דשליח תורם: **גם אתם.** כן תרימו גם אתם והאי גם יתירא הוא: **במחשבה.** נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה צ) דכתיב (במדבר יח) ונחשב ק): **ואמרו לאחד.** מבני חבורתם: **לא ובקש.** פסח האבוד: **והן אוכלין עמו.** שהרי עשאוהו שליח לשחוט ושלהן פסול: **מנלן.** דשלוחו של אדם כמותו לשחיטת קדשים: **אצל קדשים.** אפי' תרומה חול הוא אצלו: **רוב מעשיהם.** כל עבודת הקרבנות ע"י כהנים שהם שלוחים ר): **הי תיתי גרסי':** **שכן ישנן במחשבה.** קדשים נמי איתנהו במחשבה ש)(וכן נמי פסול קדשים ופיגול ע"י מחשבה הם באים) גמר בלבו לומר שור זה עולה הרי הוא עולה כדתני' בשבועות בפ"ג (דף כו:) מוצא שפתיך ת) אין לי אלא שהוציא בשפתיו גמר בלבו מנין ת"ל א) כל נדיב לב עולות: **ותיתי מהנך.** מה קדשים שהן קדש ישנן בשליח תרומה שהיא חול לא כל שכן מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח גירושין יוכיחו מה לגירושין שכן ישנן חול אלא תרומה קדשים יוכיחו וחזר הדין הצד השוה שבהן שישנן ע"י עצמו ושלוחו כמותו אף אני אביא תרומה: **לכדר' ינאי.** להכי כתב גם לרבויי שליח משום דבעי לאקושי למשלחו למימר דבעובד כוכבים פסול: **לפי שאינו כו'.** אלמא לא בעי קרא דמסברא אית לן למימר דמידי דלא שייך ביה לא מתעביד עליה שליח: **לאו בר היתירא הוא** גרסי'. אינו בשום צד היתר אשת איש שאינו מגרש דהא אין לו קידושין: **ה"ג** אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה: **שתרמו.** את שלהן: **תרומתן תרומה.** ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע ג) ומירוח עובד כוכבים אינו פוטר מן התרומה ובמנחות (דף סו.) יליף לה טעמא מדגנך דגנך תרי זימני ג) למעוטי דיגון עובד כוכבים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: **מדמעת.** אם נפלה לחולין אוסרתה: **וחייבין עליה חומש.** האוכלה בשוגג: **ור' שמעון פוטר.** דקסבר אין מירוח העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף לה מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים במנחות (שם) ולדידיה ליכא מיעוט אחר מיעוט דמצריך להו לריבוי: **אתם גם אתם למה לי.** פשיטא דלא הוי עובד כוכבים שליח דהא ליתיה בתרומה דנפשיה: **איצטריך.** לרבויי שליח לתרומה משום דכתיב אתם למעוטי אריסים מלתרום חלקו של בעה"ב ואפטרופוס יתומים והתורם את שאינו שלו שלא מדעתו אימא למעוטי נמי שליח להכי איצטריך גם לרבויי: **הניחא לרבי יהושע.** דנפקא ליה שליחות דקדשים מושחטו אותו:

בפסח

פיחת י' או הוסיף י' תרומתו תרומה. פי' בקונטרס פיחת שתרם א' ממ' וקאי פיחת אבעל הבית וי"מ איפכא דפיחת שתרם אחד מששים וקאי פיחת אתרומה מ"מ משמע היכא דתרם השליח ואפי' אתא בעה"ב ואמר לו לא היה בדעתי לכך אפ"ה תרומתו תרומה וקשה דמאי שנא ד)מההיא דאמר (ב"מ דף כב.) האומר לשלוחו לא ותרום והלך ותרם אם א"ל בעה"ב כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה ומוקי לה התם כגון דשויה בעה"ב שליח ואפ"ה אין תרומתו תרומה כיון שלא פירש לו בהדיא שמתרצה ליפות וי"ל דהתם היינו טעמא לפי שאין דרך בני אדם לברור היפות כדי לתרום אלא הבינונים א) אבל הכא דיש הרבה בני אדם דדרכן לתרום בעין יפה מצי למימר ליה להכי אמדתיך ב) ובטלת דעתך אצל דעתי למה שאמדתיך: **מה** לגירושין שכן ישנן חול. אבל לא מצי למימר שכן ישנן בע"כ כי ההיא דלעיל דאיכא למימר קידושין יוכיחו אבל לעיל לא מייתי ליה אלא גבי קידושין: **שכן** ישנה במחשבה. ומיהו קידושין הוו אתו מתרומה ומגירושין דכי פרכת מה לגירושין שכן ישנן בע"כ תרומה תוכיח מה לתרומה שכן ישנה במחשבה גירושין יוכיחו ומיהו מהיקישא דויצאה והיתה לא הוה מצי ס)מפיק דאיצטריך לשאר דרשות ו): **נפקא** ליה מדר' יהושע בן קרחה. וא"ת אמאי לא יליף דשליחות מהני בקדשים משחיטת פרו של אהרן מדאיצטריך לומר שהיה בבעלים דכתיב (ויקרא טז) ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבשאר קדשים לא בעינן ז)בעלים ג) וי"ל דהא דממעטינן מפרו של אהרן היינו חטאת דווקא דומיא דפרו של אהרן וה"ט משום דבחטאת כתיב אותו ח) אפי' בע"כ ט) והלכך כיון דאי איתא לקמן מקריבין אותו בע"כ דין הוא שיעשה שליח אבל שאר קרבנות י)דלא מקריבין בע"כ לא הוה ידעינן שיכול לעשות שליח אי לא דנפקא ליה מדר' יהושע בן קרחה: **שכן** ישנן במחשבה. תרומה דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם וקדשים דכתיב בדברי הימים (ב כט) כל נדיב לב עולות: **העובד** כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה. פירש הקונט' ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע ומירוח העובד כוכבים אינו פוטר מן התרומה ובמנחות (דף סו.) יליף טעמא מדגנך דגנך תרי זימני למעוטי דיגון עובד כוכבים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מדמעת אם נפלה בחולין אוסרתה וחייבין עליה חומש האוכלה בשוגג ור"ש פוטר דקסבר אין מירוח העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים ולדידיה ליכא מיעוט אחר מיעוט דמצריך להו אריבוי עכ"ל וקשה לפי' דמשמע דפליגי ביש קנין לעובד כוכבים ובפ' השולח (גיטין מז.) פליגי בה אמוראי ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי לכך פי' ר"י דת"ק סבר דאפי' יש קנין משכחת שפיר שתבואתו חייב בתרומה כגון שגדלה שליש בידי כ)ישראל ואי משום מירוח העובד כוכבים ל)דפוטר י"ל דמיירי שמרחו ישראל ואי משום זרען ולא לקוחם מ) י"ל דמיירי שלקחם קודם מירוח ואח"כ מירחם ישראל ופטורא דלקוח אינו אלא אחר מירוח כן פי' ר"ת נ) וקשה דא"כ דומיא דהכי פוטר ר"ש ומאי טעמא וי"ל דטעמא כדאמר [בזבחים] (דף מה.) דאמר ר"ש קדשי עובדי כוכבים אין בהם מעילה משום דילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל ס) ולא עובדי כוכבים אלמא ממעט ליה מקרא בהדיא:

ודילמא

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה א:
ב מיי' שם הל' טו טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' מו:
יג ג מיי' פ"ג מהל' קרבן פסח הלכה ד:
יד ד מיי' פ"א מהל' שלוחין הלכה א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קפב סעיף א:
טו ה מיי' שם פ"ג הלכ' א ופ"ד מהלכות תרומות הלכה א סמג שם טוש"ע שם סי' קפא סעיף א:
טז ו מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמא סעיף לא:
יז ז מיי' פ"ד מהלכות תרומות הלכה טו [טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' מד]:
יח ח מיי' שם הלכה י ע"ש בכ"מ [טוש"ע שם סעיף לו]:
ט מיי' שם [ופ"א מהל' נחלות הל' ט טוש"ע שם סעי' לח]:
יט י מיי' שם הלכה ב [טוש"ע שם סעי' ג]:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' והם אוכלים עמו כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

פיחת עשרה. שתרם אחד מארבעים בעין יפה. **או הוסיף עשרה.** שתרם אחד מששים (בכורות סא. מבח"י). **אתם גם אתם.** כן תרימו גם אתם, מהכא נפקא לן שלוחו של אדם כמותו לתרומה, שהשליח שתרם תרומתו תרומה (ב"מ כב.). **במחשבה.** נותן עינו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה ואע"פ שלא הפריש ונפקי מונחשב (גיטין לא.). ממחשב ואומר שני לוגין יין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה כדאמרינן גבי לוקח יין מבין הכותים והכי קרי ליה מחשבה משום דאינו מונה אותן אע"ג נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר (בכורות נט. ועי"ש בבח"י). **אם שלו נשחט ראשון.** הואיל והם אמרו לו שחוט עלינו, על שלו הם נמנין ושוב אין יכולין לימנות על שלהן, ושלהן ישרף דפסח בלא בעלים הוא ואוכלין כולן משלו (פסחים צח:). **מה אתם בני ברית.** מהולים ובאו בברית מילה, אף שלוחכם בני ברית. לאפוקי עובד כוכבים, אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) מחוטב עציך (גיטין כג:). דבעינן דומיא דמשלח שיהיו דינו והגון לו (ב"מ צו.). **העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה.** ואסורה לזרים דסבר אין קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מקדושת מעשר והקדש העכו"ם הקדש כדילפינן [חולין יג:] מאיש איש לרבות את העכו"ם שנודרין נדרים ונדבות כישראל (גיטין כג:). **ולא אריסין.** על חלקו של בעל הבית (שם נב.). **ולא שותפין.** אין יכול לתרום על חלק חברו שלא מדעתו (שם). **ולא התורם את שאינו שלו.** הך סיפא טעמא דרישא, כלומר אם ממעט התורם שאינו שלו, והני כולהו שאינו שלו נינהו, לי נמי ו' ואין צריך לומר ו' קתני (שם).

מסורת הש"ס

א) ב"מ כב. ספרי פ' קרח, ב) [בכת"י טעות: מה לתרומה], ג) [גילה יג:], ד) פסחים פח:, ה) מכילתא פ' בא פרשה ה נדרים עב: נזיר יב: ב"מ צו. [ברכות לד: חגיגה י: מנחות צג: לקמן מג.], ו) [חולין כט ע"א], ז) [בכת"י: אין הכי נמי], ח) גיטין כג: ב"מ (כב.) עא., ט) גיטין כג: ע"ש, י) תרומות פ"ג מ"ט גיטין כג:, כ) תרומות שם, ל) [עי' תוס' מנחות סז. ד"ה גורנה], מ) מיותר, נ) גיטין נב, ס) [פי' על זה תמצא בתוס' כתובות ב: ד"ה הרי זה ובפרש"י דגיטין נב.], ע) פסחים עח: [ושם איתא ר' נתן], פ) [כתובות ק ע"א], צ) [שבת קמב סוע"א], ק) [גילה יג ע"ב], ר) [לעיל כג ע"ב], ש) רש"ל מ"ז, ת) [דברים כג], א) [ודה"ב כט], ב) [גיטין מז ע"א], ג) [דברים יב, יז, ושם יח, כג], ד) [נ"ל מהת. יעב"ץ], ה) [נ"ל שמיק], ו) [לעיל ה ע"א, ט ע"ב], ז) [מנחות יט ע"א], ח) [ויקרא ד, כד], ט) [עיין ר"ה ו ע"א], י) עי' במהרש"א שמהפך הגירסא, כ) [גיטין שם], ל) [נ"ל דפטר. רש"ל], מ) [ב"מ פח ע"ב], נ) [בבכורות יא ע"ב ד"ה טבלים], ס) [במדבר יח, יט].

◆

תורה אור השלם

1. כֵּן תָּרִימוּ גַם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: במדבר יח כח

2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם: שמות יב ו

◆

גליון הש"ס

גמ' לרבות את השליח. עי' יבמות קא ע"ב תד"ה וקראו לו ובערכין דף ג ע"א תד"ה קרבנו: שם ישנה במחשבה. עי' גיטין לא ע"א תד"ה כך תרומת מעשר: שם מכאן ששלוחו ש"א כמותו. עי' נפרש"י בחומש פ' ויקרא כ"ד ד"ה ובנתו אותו על העדה: שם גם אתם למה לי. עי' טורי אבן חגיגה י ע"ב ד"ה מה החס:

◆

מוסף תוספות

א. והוי כמו טעות. תוס' כתובות צט:. ודמיא לשליח שתרם א' משלשים. תוס' שנץ. ב. כדאיתא בכתובות ק. תוס' הרא"ש: כיון דאפשר בהאי אומדנא ושלחו סתם ודאי על דעת כן שלחו דאי לא הוה ליה לפרושיה הלכך שליחותיה עביד. ריטב"א. ג. מכלל דשאר קרבנות אפילו ע"י שליח ובכה"ג אמרינן במנחות (יט.). תוס' הרא"ש. ד. דקנה ממנו העכו"ם. תוס' גיטין כג:. שכבר נתחייבה בתרומה ברשות ישראל ואין קנין עכו"ם מפקיעה. ריטב"א. ה. דלכך אין הפרשתו הפרשה והרי מה שתרם כשאר תבואתו שהוא טבל. שם.